

När skolgrupper besöker Nordisk kulturkontakts bibliotek är fri läsning alltid en del av programmet. Fönstersmygen är en populär läsplats bland de yngre bokslukarna. Foto: Elli-Noora Sayyad

NORDISKT LÄSFRÄMJANDEPROJEKT kittlar fram nya bokslukare

Text: Heidi Orava

Hur nära kan man gå sprutande lava? En grupp lågstadiesbarn klipper ut teckningar av sig själva och klistrar fast dem på en stor glödande vulkan, misstänkt lik vulkanen i bilderboken *Eldgos*. Det är läsfrämjande på gång i det nordiska biblioteket på Kajsa-niemigatan 9 i Helsingfors.

Nordiska rådets litteraturpriser, inte minst barn- och ungdomslitteraturpriset, har en given plats i verksamheten på Nordiska biblioteket på Nordisk kulturkontakt. Alla bilderböcker som nominerats till barn- och ungdomslitteraturpriset de senaste åren har försetts med pedagogiskt material på alla nordiska språk inom ramen för läsfrämjandeprojektet *Den nordiska bokslukaren*.

Upphovskvinnan bakom vulkanen på väggen är mycket riktigt isländska **Rán Flygenring**, vinnaren av Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris för boken *Eldgos*. Flygenring besökte

Nordiska biblioteket i samband med Helsingfors bokmessa, där hon deltog tillsammans med flera andra nominerade. Vulkanen fick stanna kvar på väggen, till många skolgruppers glädje.

Främjar läsning över språkgränserna

I biblioteket möter skolgrupperna barnbibliotekarien **Mikaela Wickström**, pri-

mus motor bakom *Den nordiska bokslukaren*. Hon tog under fjolåret emot 76 barngrupper på Nordisk kulturkontakt, såväl finsk- som svenskspråkiga.

– Jag har jobbat jättemycket med bilderböcker för barn i olika åldrar det senaste året, i synnerhet med *Eldgos* som även högstadieeleverna fått ta del av, säger Mikaela Wickström.

Rán Flygenring vann Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris 2023 med bilderboken *Eldgos*. Vid sitt besök på Nordisk kulturkontakt i oktober efterlämnade hon en ståtlig vulkan som använts i läsfrämjande verksamheten. Foto: Mikaela Wickström

Boken *Eldgos* finns tills vidare bara på isländska och engelska men man kan ladda ner ett pedagogiskt material på alla nordiska språk från *Den nordiska bokslukaren*. Det finns tillgängligt för denna bok och drygt 50 andra böcker, helt gratis.

– Styrkan i materialet som vi låtit utveckla inom *Den nordiska bokslukaren* är att materialet gör det lättare för pedagoger att våga ta in böcker på andra nordiska språk i undervisningen. Goda bilderböcker kan läsas oberoende av språk, konstaterar Wickström.

Pedagogisk kvalitetsgranskning

De pedagogiska materialen produceras av en arbetsgrupp bestående av lärare, småbarnspedagoger, författare, illustratörer, bibliotekarier och andra läsfrämjare från hela Norden.

Materialen för böckerna är sinsemellan identiskt uppbyggda. En kort beskrivning av bokens handling följs av diskussionsöppnande frågor i olika svårighetsgrader som kan anpassas för barn eller grupper av barn i åldern 0–12 år.

Om bilderböcker finns med bland årets nominerade till Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris ska också dessa förses med pedagogiska material till hösten, lovar Wickström.

Projektet har som extra bonus utarbetat ett litet hjälpmaterial för alla lärare som kämpar med att få in nordisk språkförståelse i sin undervisning; varje pedagogiskt material har försetts med en nedladdningsbar videofil, i vilken ett utvalt ord eller uttryck från boken presenteras med text och uttal på alla nordiska språk.

Öppnar för samtal om det aktuella eller svåra

När en grupp besöker biblioteket väljer Mikaela Wickström ofta en bok som kan kopplas till det som barnen eller ungdomarna jobbar med i skolan. Med högstadieleverna är därför naturen på Island ett givet samtalstema medan barnen på fjärde klass, i enlighet med läroplanen, kommer till biblioteket med färsk skol-kunskaper om Norden.

– Ungdomarna tycker det är jättestressant när handlingen i en bok kopplas till något aktuellt och verkligt. När vi diskuterat *Eldgos* har jag visat videoklipp från de senaste vulkanutbrotten på Island, och tack vare de fantastiska bilderna har vi kunnat diskutera boken utan att läsa den ord för ord, säger Mikaela Wickström.

Dagens nordiska bilderböcker hantearar också många svåra frågor, som till exempel ensamhet, miljöförstöring, krig och ohälsa. Här fungerar det pedago-

Nordisk kulturkontakts barnbibliotekarie Mikaela Wickström projektleder läsfrämjandeprojektet Den nordiska bokslukaren. I bakgrunden bilder från utställningen *Monster i knipa*, med bilder från boken med samma namn av författarna Kalle Guettler (SE), Rakel Helmsdal (FO) och Áslaug Jónsdóttir (IS). Foto: Heidi Orava

Frontfiguren för läsfrämjandeprojektet Den nordiska bokslukaren, en gul och glad bokbanan, är illustrerad av den danska barnboksillustratören Cato Thau-Jensen.

giska materialet i *Den nordiska bokslukaren* som hjälp och ingång till de svårare diskussionerna.

– I materialbanken på webbsidan kan du filtrera fram material enligt tema, originalspråk eller med fritextsök. Utforska sökfunktionen och försök hitta en bra bok att jobba med inför Nordens dag den 23 mars, föreslår Mikaela Wickström.

Högläsning öppnar för mer läsning

Läsfrämjande, men också språkförståelse, är som bekant rykande aktuella teman i hela Norden efter ländernas dalande läsförståelseresultat i den senaste Pisaundersökningen. Mikaela Wickström jobbar mycket med både högläsning och workshops för att kittla fram läsglädjen.

– Den läsfrämjande verksamheten är otroligt viktig, att läsa, läsa och läsa ännu mera. Och barnen vill verkligen ha högläsning, de älskar att få turas om att välja bok, säger Wickström.

– Skolorna vi samarbetar med uppskattar också att det uttryckligen är läsning på programmet när de besöker oss. Grupperna kommer medan biblioteket är stängt, så barnen får ta en bok och sätta sig och läsa i lugn och ro. De hittar alla möjliga skrymslen och favoritställen – en sitter under biblioteksdisken, någon annan under en hylla.

Med mindre barn som ännu inte börjat i skolan är det läsfrämjande genom högläsning, lek och pyssel som gäller.

– Till exempel Sara Lundbergs bilderbok *Glömdagen* fungerar jättebra i barngrupper och väcker mycket diskussion om hur det är att glömma saker. Barnen kan också känna igen sig i boken, säger Mikaela Wickström. ■

Den nordiska bokslukarens materialbank hittas på webbplatsen <https://bokslukaren.org>

Faktaruta: Den nordiska bokslukaren

- De pedagogiska material som utarbetats i läsfrämjandeprojektet *Den nordiska bokslukaren* är alla baserade på bilderböcker nominerade till Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris.
- Materialen innehåller inspirationsfrågor i olika svårighetsgrader för barn i olika åldrar.
- Varje material kan laddas ner på minst fem nordiska språk på projektets webbplats <https://bokslukaren.org>, helt utan kostnad.
- Till varje pedagogiskt material hör en videofil, där ett urvalt ord presenteras i text och ljud på alla nordiska språk.
- Projektet leds av Nordisk kulturkontakt, med finansiering från Nordiska ministerrådet.